

Nyanserad bild av ungdomars användning av sociala medier

Sara Kjellberg recenserar *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens* av danah boyd (2014).

Nyligen pratade jag med en vän som lämnat Facebook. Ett av hens argument för att inte fortsätta använda det var att hen tyckte att Facebook försökte vara alltför mycket och därför kollapsade under sin egen tyngd som den där "alltiets-tjänsten" där man ska kunna göra allt ifrån att kommunicera åsikter, dela bilder med sina vänner, upptäcka ny musik, bevaka events, etcetera. I forskaren danah boyds senaste bok om hur tonåringar använder internet lyfts exempel efter exempel fram på hur olika tjänster fyller olika syften och hur de unga användarna också skapar och fyller verktygen med det som de behöver för sitt användningsområde.

Facebook är en av dessa digitala tjänster. Visserligen har boyds forskningsobjekt förändrats under de åtta år som hon har följt ungdomars liv online. Från Myspace storhetstid till dagens Twitter och Instagram. Men det är knappast de tekniska lösningarna som står i centrum för boyds berättelse. Hennes fokus är ungdomars användning av sociala medier och vad de bidrar med i deras liv som tonåringar i dagens USA.

boyd pekar ut hur användningen gått från att ha varit innehållsdriven och kretsande kring ett gemensamt ämne till att handla om att upprätthålla vänskaper. Sociala medier har blivit viktiga platser att bara vara och kommunicera med varandra på, i en tid när unga i USA begränsas i var de kan mötas fysiskt. Det som samtidigt händer genom att de utnyttjar tekniken är att de synliggörs. boyd påpekar att för tonåringarna är sociala medier bara ytterligare en plats att vara på där det för vuxna sker en jämförelse mellan platser genom ett nostalgins filter. Att det är bättre att ses på riktigt eller att det som sägs och görs på nätet är ytligare eller till och med farligt. Det hela danah boyds bok därmed handlar om är den spänning som uppstår mellan å ena sidan tonåringarnas

perspektiv och praktiker och å andra sidan de vuxnas oro över hur tonåringarnas användning av tekniken skapar något de inte riktigt förstår.

Många gånger har begreppet "digital natives" använts om ungas förhållande till tekniken. boyd tydliggör med de kloka ungdomarnas ord hur stora skillnader det finns i tillgång till teknik och nätverk och i hur man förstår och använder dessa. De är ingen homogen grupp användare som kan sägas ha en nedärvd förståelse för digital kommunikation, även om sociala medier idag är en integrerad del i våra liv på olika vis. Till exempel, när en tonåring enbart har tillgång till nätet i skolans bibliotek skapar det vissa förutsättningar. Eller när en tonåring har sin förälder som vän på Facebook och anpassar sättet att skriva för att nå vännerna med sitt budskap, men samtidigt inte uppröra föräldern. En aspekt på detta är vikten av medie- och informationskompetens för de unga, något som dyker upp i ett av de åtta kapitlen där boyd ramar in tonåringarnas sätt att hantera sociala medier utifrån teman som identitet, privatliv och ojämlikhet.

Det som betyder något är inte en särskild social media-form, utan hur en grupp ungdomar formar den i en kontext. Tekniken i sig har lite med det att göra, det handlar om ett samspel mellan de unga användarna och sajten. boyds alla exempel visar med all tydlighet hur vi socialt konstruerar det som händer i användningen av sociala medier. Det finns inte ett sätt att vara ung på nätet, men det finns trots allt en gemensam vilja hos de intervjuade tonåringarna att vara där. Närvaron på nätet är sammantvinnad med det som händer offline. Det går inte att dra en skarp linje mellan det som sker online och offline. Med hjälp av statistik och den etnografiskt inspirerade forskningen som danah boyd bedrivit under lång tid beskriver hon de färör som utmålas och hur riskerna

Aven publicerad i
globalarkivet.se

hanteras av kidsen, hur de sätter ord på de utspel av mobbing och konflikter på nätet och kallar det ”drama”.

Det är komplext. Boken är däremot lättillgängligt skriven och värd att läsa bara för att få inblick i den nätverksbaserade värld vi alla lever i idag. Jag reagerar dock på hur danah boyd konsekvent ger ungdomarna, utöver ett namn och ålder, en beskrivning genom att säga om de är vita, afroamerikaner eller andra kategoriseringar. Jag studsar till varje gång, men inser att även det är en del av en kulturell kontext, det vill säga hur boyd är situerad i det amerikanska samhället. Trots det tycker jag det är synd att hon inte kan ställa sig bredvid det, påverkad som jag är av diskussionen om rasifiering som präglar stora delar av den svenska politiska debatten.

Det handlar inte bara om tonåringar, det handlar om allas vårt sätt att hantera komplexiteten, men också möjligheterna, i samspelet mellan de olika kontexter vi lever i. Vi måste förhålla oss till och göra val i vårt agerande på nätet.

Min vän som lämnade Facebook sa att plötsligt fungerade det inte längre på det sätt som hen önskade och gick därför vidare för att undersöka andra möjligheter. Precis som ungdomarna boyd har mött måste vissa av oss kämpa med att förstå hur vi ska agera mellan att tillgängliggöra och kontrollera vad vi visar av oss själva på nätet, medan andra mer intuitivt förstår principerna. Det är en nyanserad bild som växer fram av ungdomars användning av sociala medier, långt ifrån den skrämselfpropaganda som ibland förmedlas i nyheter.